

Naročnina znaša:

sololetna . . . K 4[—]
 pololetna . . . K 2[—]
 četrtletna . . . K 1[—]
 posamezna številka 10 vin.

Nefrankirana pisma se
 ne sprejemajo; reko-
 pisi se ne vračajo.

Naša Moč

Glasilo slovenskega delavstva

Uredništvo in uprav-
 ništvo v Ljubljani,
 Katoliška tiskarna

Oglasi se sprejemajo
 po dogovoru.

Štev. 40.

V Ljubljani, 30. avgusta 1918.

Leto XIII.

Preskrba z živili.

V nobeni stvari niso ljudje brez razlike slojev in stanov tako enega mnenja, kakor v tem, da svetovna vojna predolgo traja in da je naša birokracija aprovizacijo popolnoma napačno uredila. Vsakdo je prepričan, da bi bilo, za aprovizacijo boljše preskrbljeno, če bi se birokracija v to vprašanje sploh nič ne utikala. Seveda danes ne bo nihče zagovarjal misli, da naj se to vprašanje kar samo sebi prepusti, mnenje o tem, kako bi bilo aprovizacijo preurediti, je jako različno. Ne maramo se spuščati v obširna razpravljanja, kako bi bilo to vprašanje rešiti, ene stvari pa v imenu delavstva ne moremo nikdar zadostno poudarjati, da je namreč posebno v naši deželi delavski interes v tem vprašanju najmanj in najbolj nesrečno varovan.

V naših mnogoštevilnih mešanih občinah, kjer so poleg nekaterih trdih posestnikov, ki se lahko sami zadostno preskrbujejo, je navadno tudi precejšnje število delavcev, ki dostikrat nimajo niti malega vrtiča za zelenjavo in tudi mnogo manjših posestnikov, ki navadno niti polovico toliko živeža ne pridelajo, kot ga rabijo za svojo družino. V aprovizacijskih odborih takih mešanih občin pa sede navadno sami boljši posestniki, ki so že itak z drugimi občinskimi posli preobloženi, zraven jim pa še njihovo domače gospodarstvo vsled pomanjkanja delovnih moči dela skrbi čez glavo. Da se taki člani aprovizacijskih odborov za to nalogo ne brigajo toliko, kot bi se nepreskrbljeni delavci in mali posestniki sami, je popolnoma umljivo. Človek, ki je s svojimi lastnimi skrbmi preobložen, se navadno za svojega bližnjega ne trudi s tako vnemo, kot bi se dotični sam, ker ta bi delal v zavesti, da mu gre za življenje, dočim ima prvi samo neprijeten občutek, da izvršuje nevhvaležno nalogo. Vsakdanja skušnjava nas uči, da danes malokateri kraj povzroča toliko nervoznosti in razburjenja kot aprovizacijski uradi. Ker v aprovizacijskih uradih takih mešanih občin delavstvo ni zastopano, se to

razburjenje razvije zelo pogosto v napatost ali celo sovraštvo med delavskim in kmečkim stanom, kar je posebno v sedanjih razmerah škodljivo in nevarno.

Zato moramo v imenu delavstva zahtevati, da naj pametne in dalekovidne občine same gledajo na to, da bo v aprovizacijskih odborih delavstvo poleg manjših posestnikov primerno zastopano. Tudi politične oblasti bi morale na to paziti. Delavstvo samo bo pa iz sedanjih razmer povzelo dober pouk za bodočnost. Vedelo bo, da je primerno zastopstvo v občini nujna potreba. Do sedaj se je to premalo upoštevalo. V marsikaterem občinskem odboru bi lahko sedelo več delavskih zastopnikov, če bi bilo delavstvo vedno delalo smotreno, stanovsko politiko.

Druga rak-rana v delavski aprovizaciji je pisana in popolnoma različna preskrba z živili pri delavcih v enem in istem obratu: eni so člani »Vojne zveze«, druge preskrbujejo različna konsumna društva, tretje preskrbuje delodajalec sam in četrti so navezani samo na občinsko aprovizacijo. Kakor v vseh drugih vprašanjih, mora tudi v aprovizacijskem vprašanju delavstvo tvoriti enoto. Enake pravice za vse! Ta razlika samo veča in množi nezadovoljnost, ki jo nezadostna preskrba sama na sebi povzroča. Zato mora biti skupna zahteva vsega zavednega delavstva: aprovizacija delavstva se mora preurediti tako, da bo za vse delavstvo enakomerna, enotna in zadostna, pri njeni upravi in ureditvi pa morajo biti delavci primerno zastopani, ker delavstvo samo svojega najvažnejšega življenjskega vprašanja ne more prepuščati v reševanje drugim stanovom in tudi ne more aprovizacijskim odborom, v katerih nima samo zastopstva, zaupati. Delavstvo dobro čuti, da se za želodčno vprašanje tisti, ki so sami z vsem potrebnim preskrbljeni, ne brigajo dovolj. Delavci tudi dobro vedo, da bi bila marsikje aprovizacija boljša, če bi aprovizacijski odbori bolj pogosto in bolj energično drezali in priganjali poklicane činitelje.

J. S. Z.

PRIPRAVE ZA ZIMSKO DELO V NAŠIH SKUPINAH.

Sedanje razmere so tudi pri manj zavednih delavcih vzbudile čut potrebe po krepki stanovski organizaciji; pri zavednih in že organiziranih članih strokovnih organizacij pa so smisel za organizacijo poglobile. Potreba sama in zavest te potrebe ne zadostujeta. To dobro vedo naše skupine. Zato nameravajo boljše naše skupine začeti v jeseni s tedenskimi delavskimi večeri. S pomočjo poživljene S. K. S. Z., ki bo poživila na novo svoj delavski odsek, bo načelstvu J. S. Z. mogoče preskrbeti onim skupinam, ki ne bodo mogle dobiti doma predavateljev in voditeljev teh delavskih večerov, postreči z njimi. Pri teh večerih bomo razpravljali o delavskem položaju, o novih socialnih ministrstvih, o delavskem naraščanju, aprovizaciji, o drugih sodobnih aktualnih vprašanjih; največjo pozornost pa bomo posvečevali spolnitvi naše strokovne organizacije, tako bomo ustregli stari želji našega delavstva!

× × ×

Iz Idrije. Kaj je z bolniškimi dninami? Pri nas se izplačujejo bolniške dneve še vedno po starem, namreč 60 odstotkov od normalne dneve, ne pa od vsega zaslužka, kakor se ima vršiti. Kaj je vzrok odlašanja? Odbor bratovske skladnice, kje si?!

Delavec in zadruga.

NAŠA MISEL O KONZUMNIH DRUŠTVIH.

Socialno demokratični »Naprej« pri naša v številki 189. od dne 21. avgusta leta 1918 sledečo notico:

Nova okrajna konzumna društva. Često smo že poročali in poudarjali, kako potrebno da je za razvoj zadružnega gibanja, da si ustvarimo močna konzumna društva. V majhnih krajih in posebno tam, kjer ni velike industrije, je to nemogoče. Zato so se pa začeli naši zadružni voditelji zanimati za idejo, po kateri bi napravili z združenjem več manjših konzumnih društev v eno: eno močno konzumno društvo. Tako so ustanovili n. pr. v okraju Moravski Šumperk eno veliko okrajno konzumno društvo. V celi Šleziji ustanove dve veliki konzumni društvi, v katerih združijo vsa sedaj obstoječa konzumna društva okrajev

Freiwaldau ozir. Freudenthal. V celi Štajerski bodemo imeli tri konzumna društva: eno v Celju za slovenski štajler, drugo za gorenje štajersko, najbrž v Brucku ob M., tretje v Gradcu; na Koroškem le dve. Na Kranjskem naj bi se ustanovilo le eno konzumno društvo s sedežem v Ljubljani. Ravno sedaj se pa pripravljajo fuzija nižjeavstrijskih konzumnih društev. Zaenkrat se združijo konzumna društva Neunkirchen in Gloggnitz; štiri društva Triestinske doline; šest društev dela pod Dunajskim lesom; v okraju Dun. Novega Mesta bodo le dve konzumni društvi in sicer eno v mestu samem, sedem drugih društev se bo pa združilo. Zadrudni organi pišejo k temu: Dobili bodemo manj konz. društev, a ta bodo močnejša; prejšnja samostojna društva jim bodo filijale. Na Dunaju se združijo vseh pet velikih konzumnih združenj. S temi fuzijami upamo, da se bodemo lažje borili proti konkurenci zasebnih trgovcev, ki bo, dasi jo je sedanje državno prisilno gospodarstvo malo zatrla, po vojski izhoda še močnejše vskipela. Društva bodo dobivala lahko po vojski vse blago direktno od svoje velenakupne družbe, kar bo stroške zelo zmanjšalo. Vse se bo kupovalo lahko v večjih množinah in s tem seveda za nižje cene. Več zadrudnih deležev bo, čim večje društvo tem več kapitala na razpolago in s tem več sredstev za pravočasno nakupovanje vsega in preskrbovanje z vsem. Tako vidimo, da bodo ta takozvana okrajna konzumna društva koristila na vsak način zadrudni ideji in s tem vsem zadrudnikom.

Tako se zopet socialni demokratje pripravljajo, da bodo izvršili v svoji lastni organizaciji našo misel. »Naša Moč« je že ponovno in to že pred leti naglašala potrebo po tesnejši združitvi delavskega zadrudništva. Med vojsko so naši konzumni zadrugarji začeli to misel tudi dejansko uresničevati. »Prvo ljubljansko delavsko konzumno društvo je na tej podlagi ustanovilo poleg 2 ljubljanskih podružnic na Viču, v Trziču, Križah pri Trziču in v Kranju; pogajanja s starimi konzumnimi društvi po

drugih delavskih krajih o tesnejšem sodelovanju so v teku. Kakor vse kaže, bo prišlo v doglednem času do tega, da bomo imeli na Slovenskem dve močni delavski konzumni centrali, ki bosta v medsebojnem tekmovalstvu vsaka v svoji moči skušali izboljšati gospodarski položaj svojih članov.

Proč s sebičnostjo!

Bil sem v nekem kraju na Gorenjskem, nekdanj cvetoči delavski naselbini, kjer je bilo svoj čas tudi ravnotako cvetoče konzumno društvo. Danes pa najdemo tam, kjer je bila konzumna trgovina, kot trgovca bivšega poslovodjo, čigar last je sedaj hiša in trgovina. Poslovodja, ki ni znal voditi preje konzuma, in je moral vsled tega prenehati, ki pa zna voditi lastno trgovino in si je pridobil hišo in blago, je čudna prikazen. Gotovo je tu manjkalo nesebičnosti, požrtvovalnega odbora in poštenega, zvestega poslovodje, manjkalo je pa še tudi nekaj drugega, to je zavednih članov. Ljudje pač niso vedeli, kaj pomeni za nje dobro voden konzum, zato si ga niso držali. Kdor dela za splošnost, temu mora migljati pred očmi dobrobit splošnosti, ne lastna korist. Cela organizacija, katero zastopa, mora biti njegova družina. Ta mu mora biti, recimo, bolj na srcu kot lastna družina, če jo ima. Marsikje, kjer so imeli konzum, pa ga več nimajo, sedaj mogoče vidijo, kaj so zgubili. Če so prišli do tega spoznavanja, potem še ni prepozno, kar se je opustilo, se lahko še nadomesti.

Vun z našimi pravicami!

Temu se tudi vojska pozna, tako pravimo, kadar srečamo človeka shujšanega obraza, upognjene postave. V to vrsto spadajo po večini delavci in njihove rodbine, toda tudi marsikateri uradnik iz vrst, katere so pred vojsko prištevali med boljše kroge. Ta izrek se seveda rabi tudi v nasprotnem smislu. So namreč ljudje, ki pred vojsko niso živeli v bogve kakih rožnatih

razmerah, danes jih pa vidimo v vsi okolnosti, katera se jim tudi na obrazih ne skriva. Sicer je pri tem mnogo ležeče tudi na zdravju, vendar v splošnosti se izkazuje gornji izrek. Ljudje, kojih dohodki niso navezani na stalne dnevne ali mesečne plače, ampak žive od trgovine in obrti in nič manj marsikje kmečko prebivalstvo, ne čutijo vojne, ker se njih dohodki zvišujejo po njih potrebi, oziroma bolje rečeno po njih lastni volji. Vino čim dražje je, tem več ga popijejo, pojav, ki se da razlagati le na ta način, da uživa le en del prebivalstva, med tem ko drugi strada. Razmere postajajo vedno bolj zapletene in neznosne. Z rastočo draginjo bi se morale dvigati tudi plače stalno nastavljenih, drugače ti ne bodo mogli zdržati. Ko nekateri skrbe, kam bi vtaknili svoj denar, da bi ga bolje naložili, so drugi porabili že davno svoje zadnje prihranke in s skrbjo zro v bodočnost. Aprovizacija bi morala predvsem skrbeti za te vrste občinstva, kajti kdor ima sredstva, si preskrbi ali dovoljeno ali ne po tej ali drugi poti potrebnih živil, kdor pa nima sredstev, je popolnoma navezan na javno aprovizacijo, ki je pri nas pod vsako kritiko in daleko ne zadostuje za potrebno prehrano. Da bi se temu zlu odpomoglo, potreben bi bil delavski svet, ki naj bo od časa do časa določal, koliko odstotkov treba zvišati stalne plače delavcem in nastavljenecem.

KAKO SODIJO OBRRTNA SODIŠČA.

Nek nastavljenec je hodil prepozno v pisarno in prezgodaj iz nje; gospodar ga je vsled tega odslovil. Vsled tožbe nastavljenca je obrtno sodišče razsodilo, da mora gospodar svojega uslužbenca v takem slučaju najprej resno opozoriti in šele potem, če to ne izda, je opravičen k odpuščenju. Obsodilo ga je torej v plačilo plače za odpovedno dobo.

× × ×

Delojemalec (šofer) je podpisal pri nastopu službe izjavo, da ima delodajalec od-

Henrik Conscience:

Hugon pl. Craenhove.

Povest grofa Hugona pl. Craenhove in njegovega prijatelja Abulfaragusa.

Slišal sem, kako sta se radovali; ponovil sem svoje povelje in se vrnil v duplino svojega očeta nazaj. V ostali noči sem se posvetoval z njim, kaj naj se stori, da ozdravi.

Prvotno se ni hotel s to mislijo sprijazniti, tako ptuje mu je bilo vsako upanje, koncem koncev pa ni mogel več kljubovati mojim prošnjam in mi je radostno rekel:

»Valter, arabski moj učitelj mi je daroval, ko sem ga zapustil, malo srebrno puščico in mi je rekel, da je v njem nekaj mazila, ki gotovo ozdravi kuge, da, ki preмага celo smrt, če se bliža. Teža zdravila se more posluževati le en sam človek, ker pušča obsega le, kolikor je potrebne- ga za enkratno rabo.«

»Kje je dragocena, srečna pušča?« sem zaklical tresoč se radosti.

»Ali nisi zapazil,« je odgovoril moj oče, »da je vsekanih v kleti našega stanovanja veliko križcev v steno in da je eden med njimi večji od drugih?«

»Da, večkrat sem te vprašal, kaj to pomeni, a mi nisi nikdar povedal.«

»Dobro. Pod največjim križcem je stena votla; če udariš nekolikokrat s kladivom po njej, se kamen lahko premakne in odpre se luknja, v kateri leži kos judovske smole. V njej je srebrna puščica.«

»Pohitim tja,« sem razburjen zaklical, »o, povrnem se s sredstvom, ki te bo ozdravilo!«

Zapustiti sem nameraval gorsko duplino, toda moj oče me je zadrževal in mi rekel, da se mora moje potovanje odgoditi do bodoče noči, ker se že kaže na vzhodu lahko žarenje in ne pridem pred dnem v Luik. Uvidel sem, da mi zdaj ne kaže izpostavljanje se nevarnosti, da me zadrže ali ubijejo, ker zavisi življenje mojega očeta od mojega življenja in od moje svobode. Nepotrpežljivo sem se vdal potrebi.

Nekaj prej, ko je solne vzšlo, sem peljal očeta k neki udrtni, kjer je dež nalil malo jezera. Celo njegovo telo sem umil s platnom, katerega sem odtrgal od moje spodnje obleke. Kljub ostremu mrazu je

zmivanje njegove bolečine čudovito zmanjšalo. Kakor hitro se je solnce višje dvignilo, sem zagledal očetov obraz: strašen je bil! — razgrizle so ga rane in pobarvale grde višnjeve in bakrene pege. Oči so ležale globoko udrte v svojih globinah, lica so upadla in ustnice so se krčevito zvijale. Jokati sem pričel, ko sem gledal nanj; oče je govoril toliko časa o materi in o sestri, dokler se nisem zopet pomiril. Kadar sem se ozrl nanj, me je spreletela ledena groza.

Ko se je dvignilo solnce nad gorami, sem odpeljal očeta od velike dupljine in mu rekel, naj se vsede; odstranil sem nato kamne od vhoda in rekel ženskam:

»Mati in ti, Marija, moja sestra, dobro poslušajti, kaj Vama povem. Naš oče ni daleč od tu; prihajam, da Vaju peljem tja, da ga viditi; nikakor se ga ne smeta dotakniti in se mu nad deset korakov približati, ker če ne bosta ubogali, se vrne v kužno hišo in sam ga popeljem tja, ne ozirajoč se na Vajini prošnji, če tudi solziti kri z namenom, da omehčati njega ali mene, ker sem tudi okužen.«

Trde, toda potrebne besede so povzročile, da sta se ženski z vsemi svojimi udi tresli; namesto radosti, ki sta jo pričakovali, sem iztiskal solze iz njuninih oči.

ločiti v slučaju kake poškodbe, če je poškodbo zakrivil delojemalec. V konkretnem slučaju je gospodar odločil proti uslužbencu, ta je pa vložil tožbo, kateri je gospodar ugovarjal, da ima po pogodbi on sam odločilno pravico, če zadene delojemalca kaka krivda. Obrtno sodišče je razsodilo, da tudi v slučaju take pogodbe ostane delojemalcu pravica, pri sodišču dokazati svojo nekrivdo.

× × ×

Delojemalec, ki je bil bolan, mora, ko ozdravi, nastopiti službo, oziroma se v to svrhu predstaviti ob navadni uri in navadnem službenem prostoru. Pismena prijava in čakanje na pismeni odgovor gospodarja ne zadostuje.

× × ×

§ 1154b obč. drž. zak. določa, da ima delojemalec, ki služi pri enem gospodarju vsaj 14 dni, pravico v slučaju bolezni ali nezgode do največ enotedenske plače, če tudi ni mogel opravljati službe, razun če je to zakrivil namenoma ali iz zanikrnosti. Tovarnar v nekem konkretnem slučaju ni hotel izplačati plače, češ, da delavec bolezni ni naznanil, niti se ni z zdravniškim spričevalom izkazal, da je bil res bolan. Obrtno sodišče je vsled delavčeve tožbe razsodilo, da dolžnost plačila ni odvisna od spričevala, ampak služi vse to le kot dokazilo, katero doprinese je v slučaju dvoma delojemalec dolžan. Ker se je pa sodišče prepričalo o bolezni, je tovarnarja obsodila v plačilo.

× × ×

Uslužbenec je odpovedal službo. Gospodar mu plača 14dnevno plačo in ga odpusti. Delojemalec si je poiskal drugo mesto, katero je takoj nastopil. Prejšnji gospodar je zahteval vračilo plače za štiriinajst dni, katero mu je pri odpustu izplačal. Obrtno sodišče je tožbo delodajalca zavrnilo.

»Ne se ga dotakniti in ne ga objeti!« je obupno zaklicala moja sestra.

Kolikor mogoče sem omilil svoj glas, ko sem rekel: »Marija, povej mi, želiš li smrti tvoji materi? Treseš se že pri misli na to! Če se liki suženj ne ukloniš moji volji bo sledila tvoja mati tvojemu zgledu, okužila se bo in umrla. — In ti, mati, si li želiš smrti tvojega otroka?«

»Umevam te, Valter,« je zdhovala moja mati, »nič več se ne boj: liki sužnji ubogavi neizprosno usodo.«

Pomirjen po njunini pokorščini, sem pripeljal ženski iz dupljine k mojemu očetu: Krik se je izvil iz njuninih prsi in zgrudili sta se na tla. To sem pričakoval, a kako naj bi bil ta prizor zabranil? Mati in sestra sta ležali kakor da sta mrliča; nisem se ju smel dotakniti, jima pomagati; oče si je brez besedi ruval lase, jaz sem pa stal med njimi kakor blaznik, ki se uklanja potrepljivo svoji usodi.

Moja sestra se je prva zopet zavedla, glavo moje matere je vzdignila z zemlje, ji drgnila senci in stiskala roki, dokler nista obe v reki solza pričeli govoriti z mojim očetom.

Kmalu se mi je vrnila zopet zavest; uvidel sem, v kakšni nevarnosti bi bili, če

IZPRED DOHODARSTVENEGA SODIŠČA.

»Arbeiterca« objavlja sledeče zanimivo poročilo: Finančno okrajno ravnateljstvo nekega češkega okrožnega mesta s prideljenim dohodarstvenim okrajnim sodiščem je tak urad, kakor so vsi uradi. Z zelenjem zaraščene stene dvorišča in prijazni vrt, katerega obseva svetlo sonce, ti da misliti, da to ni urad z običajnim prahom na c. kr. aktih in temnega uradnega veličanstva, a ker tudi tu čakajo več ur stranke na hodnikih, ne moreš dvomiti, da smo v poslopju avstrijske oblasti.

Po dolgem čakanju sprejme uradujoči finančni koncipist obiskovalca, ki je prišel, da posreduje za neko malo branjevko, kateri se je zgodila nesreča, da se je sprla z leta 1835. izdanim carinskim in monopolnim redom. V svoji mali kantini na kolo-dvoru je prodajala nemške cigarete vojakom in ljudem, ki so se vozili skozi; torej predmete, ki so pridržani izključno državnemu monopolu, dasi ni dobila za to s strani dohodarstvene oblasti izrecnega dovoljenja. Ker se je to ovadilo, je prišel orožnik s službeno taško, krušno vrečo, bajonetom in s piklavbo, da dožene kaznjivo dejansko stanje. Storil je to tako, da se je priporočil ženski kot odjemalec nemških cigaret in jo prosil, naj mu prepusti večjo množino. Seveda obstoja § 25. kazenskega pravnega reda, ki prepoveduje proti strogi kazni varnostnim organom, da dobe dokazov o sumu in krivdi s tem, da zapeljejo osumljenca k podvzetju, nadaljevanju ali dovršitvi kakega kaznjivega dejanja, toda vrli orožnik je imel tako polno glavo z določbami carinskega in državnega monopolskega reda iz leta 1835., da mu ta paragraf ni prišel na misel. Ženska je bila počaščena z novim kupcem in mu je z veseljem prodala cigarete in da si ga pridobi za odjemalca, je v razgovoru pretiravala obseg svoje cigaretne kupčije. Kar je zapupno pripovedovala, je dovedlo do uspeha. Prisodili so ji dohodarstveno kaznen 3000 K,

nas kdo izsledí. Zapustil sem ženski v razgovoru z očetom in šel na grič, da stražim.

Eno uro stojim na griču, ne da bi bil kaj zagledal; kar zagledam od daleč prihajati dva moža, ki sta šla po poti, kjer morata priti do dupljine. Opazil sem, da nista sovražnika, ker nista oborožena in ker sta zelo zamazana. Kljub temu sem tekkel z griča in rekel očetu in ženskama, naj se vrnejo v svoji dupljini; zavalil sem nato kamnov pred vhod in sem odšel po drugi strani. Počakal sem moža in se pripogibal, kakor da iščem zelišča ali koreninic. Videl sem, da se je možema zelo mudilo in da sta se vedno ozirala nazaj, kakor delajo ljudje, ki jih preganjajo. Kakor hitro me zagledata, obstojita in, tako se mi zdi, se posvetujeta, kaj naj storita; bala sta se me. Ko sta se mi bolj približala, vidim, da sta leproza. Ko sta me nekaj časa nezanesljivo ogledovala, vpraša eden:

»Mladič, nisi li videl med potjo vojnih hlapcev ali pobijalcev?«

»Ne,« sem odgovoril, »česa naj iščejo tu?«

»Nisi li prišel danes iz mesta?«

»Ne, stanujem v bližnji vasi.«

»So li v vaši vasi tudi leprozi?«

»Nekaj jih je.«

katere višina je odgovarjala obsegu, ki ga je sama napovedala.

Obiskovalec je opozarjal gospoda koncipista na vse opisane okoliščine, ta je pa ravnodušno pušil svojo cigareto; prosil ga je, naj se branjevki odpusti naložena denarna kaznen, oziroma naj se ji zniža na znesek 200 kron, ker je reva itak dovolj udarjena: zaloge cigaret so ji namreč zaplenili. Pri takih dohodarstvenih prestopkih se namreč sme kaznen pregledati ali znižati iz milosti, če državljani lepo, ponižno prosijo za to.

Finančnega koncipista pa vse to ni genilo. Pripovedoval je posredovalcu, da to ne gre, da to ni dopustno, da morajo strogo postopati. Finančni položaj države je tak, da tisti ni patriot, ki zahteva od države njej zapedle dohodke. Državni proračun...

Obiskovalec je pa strmel na odprto dozo uradnika.

»Saj imate sami nemške cigarete?«

»No in...?«

»Zapisano je v postavi, da si ne sme nihče pridobiti predmete izključno pridržane državnemu monopolu od kakega, ki nima dovoljenja prodaje po dohodarstvenih oblastih.«

»Gospod! Kaj mislite s temi besedami povedati?«

»Ničesar.«

»Da, mislite li, da kadimo tu zaplenjene cigarete?«

»Temu nasprotuje novi odlok, ki določuje, da se zaplenjeni predmeti ne smejo več uničevati, marveč se morajo nakazati po možnosti bolnišnicam, da jih razdele med vojake. Vsekakor...«

»Kaj, vsekakor...?« kriči uradnik.

»Vsekakor ni izključeno, da se izvaja še stara postavno določena praksa, po kateri se morajo zaplenjeni predmeti s sežiganjem uničiti in da vroče n. pr. cigarete v izognitev stroškov pristojnim organom z naročilom, naj posamezne sežgo...«

Obiskovalec je odhajal.

»Za to izjavo se boste zagovarjali!« je še slišal rezek glas za seboj.

Dolgo časa je pričakoval vabila zaradi razžaljenja v uradu, toda ga ni dočakal. Nepričakovano hitro je pa dobila ženska obvestilo, da so ji znižali iz njenih navedenih upoštevanja vrednih razlogov dohodarstveno kaznen na 200 kron.

× × ×

Najvišje sodišče na Dunaju je izdalo načelno razsodbo z dne 24. avgusta 1905 präs. 453-15, s katero določa, da zakupnik kakega zemljišča ali poslopja nima plačevati zakupnine, če mu vsled vojnih razmer ni mogoče objekta obdelovati oziroma vporabljati in dobiti dohodkov. V slučaju, da so dohodki manjši kot najemščina, se ista za toliko zniža. To pride pred vsem v poštev v krajih, ki so bili evakuirani ali razrušeni.

Gospodarske razmere na Kranjskem l. 1917.

Produkcija premoga je v največjem obratu proti l. 1916 nekoliko padla (219 tisoč ton, za 2700 ton manj nego l. 1916.), znatno nižja pa je proti normalni v miru; dobival se je premog skoro izključno za državne železnice, vojaške zavode, za vla-

do in za industrijo, ki izdelujejo vojni material. Železna industrija je imela obilnega posla vsled rastočih zahtev vojaške uprave. Lahko bi bila zaradi tega zaposlila svoje obrate do skrajne meje zmožnosti. To pa je onemogočilo na eni strani pomanjkanje delavcev, na drugi strani nezadostna preskrba s surovinami, pred vsem pa nezadostne množine premoga. Pomanjkanje premoga je največjemu obratu ne le celo leto branilo obratovati v polni meri, ampak ga sredi decembra 1917 primoralo za tri mesece popolnoma ustaviti. Nanovo se je osnovala elektrodna tovarna, pa radi pomanjkanja delavcev in snovi druge dobave izvršiti le v jako omejeni meri tako, da so se v nekem obratu nekatera naročila iz leta 1916. mogla izvesti šele v teku leta 1917. ob popolnoma nenormalnih dobavnih rokih, v nekem drugem obratu pa so se morala vsa zasebna naročila odkloniti. Razne ovire, pred vsem pa pomanjkanje kuriva, je en obrat prisililo v začetku decembra k uvedbi sedemurnega delovnega časa, drug obrat k tritedenski ustavitvi in tretji obrat k devettedenskemu prekinjenju. Zanimarjenje starih odjemalcev, h kateremu so obrati iz navedenih vzrokov primorani, bi samo na sebi ogrožalo obratovanje v miru; ker pa zasebni odjemalec skoro nikjer sedaj ne more kriti svojih potrebščin, se utegne v miru zopet obrniti na starega dobavitelja. Rastoče pomanjkanje kovin je prisililo mehkejšo kovino nadomestiti z jekleno litino, o pa more ob daljši porabi provzročiti popolno razvredbo strojev, preračunanih samo za obdelovanje kovin; obnova strojev bo po sklepu miru vsled visokih cen brez dvoma naložila velike žrtve.

Za papirno industrijo je bilo leto 1917. malo ugodno, dasi je bilo popraševanje po papirju veliko. Vsled velike potrebe papirja in vedno rastočih cen za surovine in višjih voznin so se sicer višale tudi cene za papir, pa niso mogle priti do primerne veljave radi pomanjkanja premoga, transportnih ovir, nedostatka delavcev in težav pri preskrbi surovin. Eden izmed obratov te stroke je močno trpel vsled povodnji; poprava predrtega jeza se je radi nedostatka delavcev do konca leta mogla izvršiti le deloma.

Tudi tiskarski obrt je posledice vojne lani občutil v zvišani meri. Papir je v nekaterih vrstah pošel popolnoma. Celo tisk šolskih knjig se je moral omejiti na to, kar je najnujnejše potrebno. Nedostatek kuriva in proti koncu leta tudi svetiva ter izdatna skrčitev osebja sta delo hudo utesnjevala. Nabava nadomestka za oddani tipografski material je nalagala velike žrtve. Sicer pa so bila podjetja z majhnim številom ostalih jim delavnih moči polno zaposlena; morala so pa kljub čezurnemu delu odkloniti mnogo zasebnih naročil.

Tudi za knjigoveštvo so snovi jako pohajale. Izdelovanje lepenke se je moglo vršiti neprekinjeno; odjem je bil živahen, radi pomanjkanja delavcev pa se je produkcija morala omejiti na polovico.

Slamnikarska industrija je imela ob sezoni mnogo naročil, radi pomanjkanja delavcev in snovi pa so se mnoga naročila mogla le deloma ali pa sploh ne izvršiti. Obratovanje se je tuptatam začasno moralo ustaviti. Zelo je manjkalo kuriva, prav posebno pa sukanca.

V usnjarski industriji so imela podjetja, ki delajo za vojaštvo, kakor prejšnja leta, tudi lani visoko konjunkturo. Pri drugih, manjših podjetjih, je bil položaj neugoden. Glede odkazovanja kož so se tudi lani čule tuintam pritožbe radi nezadostnega dodeljevanja. Težave je delala tudi preskrba pomožnih snovi.

Čevljarska industrija je bila prvo polovico leta še dokaj dobro zaposlena, dasi se je že v začetku leta čutilo pomanjkanje materiala. V drugi polovici leta je en izmed obratov radi nedostatka kuriva počival dva meseca. Za vojaštvo delajoča podjetja so bila dobro zaposlena.

Izdelovanje prstenih barv so občutno ovirale transportne težkoče in težave v preskrbi surovin; obratovanje se je moralo utesniti, proti koncu decembra pa začasno ustaviti. Tudi tovarna za oljnate barve in lak je bila iz enakih vzrokov primorana obratovanje včasih omejiti.

Izdelovanje mila je bilo popolnoma ustavljeno.

Odjem voščenih sveč je bil jako živahen. Naročilom pa se ni moglo v polni meri ustrezati radi nedostatka surovin. Izdelovanje parafinskih sveč je radi naročil vojne uprave dobro uspevalo, civilnim potrebam pa se je radi nezadostne dodelitve parafina le v jako majhni meri moglo doščati.

(Dalje.)

Ljubljana, 26. avg. 1918.

V zadnjih dneh je vse časopisje naše države obširno obravnavalo ustanovitev narodnega sveta in šentjanško slavnost. V št. Janžu in med vožnjo po Dolenjskem so zastopniki naših bratskih narodov videli, kako globoko v ljudstvu ima korenine Krekova misel. V parlamentu so imeli priliko spoznavati pomen dr. Krekovega dela za avstrijsko javnost, v št. Janžu so pa lahko videli, kake uspehe je rodilo njegovo tiho delovanje med našim ljudstvom, kako visoko je dvignil našega delavca in kmeta v tako kratko odmerjeni dobi svojega političnega in prosvetnega delovanja.

Za nas same je bilo pri ustanovitvi narodnega sveta najprijetnejše presenečenje, pripravljenost socialnodemokratskih voditeljev za tiho sodelovanje v narodnem svetu. Dobro vemo, da je ta stvar povzročila g. A. Kristanu precejšnje duševne boje, da se po vseh izjavah in prerokanjih po socialnodemokratskem časopisju, ki je, kakor znano, celo socialnodemokratsko stranko razdvojilo, ni lahko odločil za to. Znamo tudi vpoštevati zveze in odvisnost od dunajskega socialnodemokratskega vodstva, ki mu je to oteževalo. Nikakor tega koraka ne precenjujemo in nihče nam ne more predbacivati neskromnosti, če trdimo, da imamo tudi mi pri tem nekaj zasluge. Naši člani, ki so bili, kar je še vsem v dobrem spominu, prvi vneti borci za Krekovo misel takrat, ko še ni bilo tako gotovo, da jo bo mahoma prevzel cel narod kot svojo dedščino, so smatrali za častno zadevo, skrbeti za to, da v tem velikem času in v tem velikem vprašanju naj slovenski delavec ne bi delal drugim stanovom sramote. Stari, nepokvarjeni slovenski značaj, ki ga vsi slabi vplivi dunajskega židovskega socializma niso mogli tako

kmalu pokvariti, jim je delo olajšal. Stališče, ki so ga zavzeli naši socialnodemokratski voditelji glede narodnega sveta, ni po misli dunajske socialne demokracije, tudi ne toliko po zaslugi voditeljev samih, ampak na pritisk pravih slovenskih delavcev, o katerih smo prepričani, da jih tudi sedanje stališče njihovih voditeljev še ne bo zadovoljilo, ampak bodo zahtevali od njih, da morajo čisto jasno in brez vseh pridržkov sodelovati pri uresničenju naše stare pravde. Zato v tem oziru naloga naših članov med delavstvom še ni dovršena, še vedno bodo pazno zasledovali, kako bodo njih tovariši med socialnimi demokrati izvajali svoj pritisk navzgor in spravili svoje vodstvo čisto tja, kjer ga hočejo imeti.

Izdajatelj in odgovorni urednik **Mihael Moškerc**,
Tisk Katoliške Tiskarne.

Sorbenje, garje, lišaj, hraste. Najzanesljiveše sredstvo proti temu je „**PARATOL**“ domače mazilo. Ne maže, je brez duha, torej tudi čez dan uporabno. Velik lonček K 5— dvojni lonček K 9.— **PARATOL**— **PARASEK** varuje občutljivo kožo. Skatija K 3— — Oboje se dobi proti predplačilu ali povzetju pri **PARATOL** delavnici lekarnarja **ULMER** Budapešta VII-21. Rózsa-utca 21.

Ustanov. 1. 1893.

Ustanov. 1. 1893.

VZAJEMNO PODPORNNO DRUŠTVO LJUBLJANI

registrirana zadruga z omejenim jamstvom.

Dovoljuje članom posojila proti poroštvu, zastavi življenskih polic, posestev, vrednostnih papirjev ali zasnambi na službene prejemke.

Vračajo se posojila v 7 $\frac{1}{2}$, 15 ali 22 $\frac{1}{2}$ letih v odsek ali pa v poljubnih dogovorjenih obrokih.

Kdor želi posojila, naj se obrne na pisarno v Ljubljani, Kongresni trg št. 19, ki daje vsa potrebna pojasnila.

Zadruga sprejema tudi hranilne vloge in jih obrestuje po 4 $\frac{1}{4}$ 0/0.

Društveno lastno premoženje znaša koncem leta 1915 519.848,40 kron. Deležnikov je bilo koncem leta 1915 1924 s 15.615 deleži, ki reprezentujejo jamstvene glavnice za 6.089.850 kron.

Gospodarska zveza

centrala za skupni nakup in prodajo v Ljubljani, reg. zadr. z o. z.

Stalna zaloga poljedelj. strojev: motorjev, mlatilnic, viteljev, slamo- in repereznic, brzoparilnikov, plugov, bran, čistilnikov i. t. d.

Prodaja:

umetnih gnojil, kolonijalnega in špece-rijskega blaga ter poljskih pridelkov.

Zaloga:

pristnega domačega in ogrskega vina, žganja i. t. d.

Lastna izdelovalnica in prekajevalnica klobas. - Lastna zeljarna.